

ЗАВРШНА РЕЧ АДВОКАТА ЗОРАНА ЖИВАНОВИЋА

12. Мај 2015.

Часни суде,

Ви данас одлучујете о рехабилитацији генерала Михаиловића, команданта ЈВуО у Другом светском рату, команданта првих герилаца у окупираној Европи који нису признали капитулацију своје земље. Докази у списима говоре да је само против њега и његових јединица немачка војна сила у Другом светском рату извела 24 војне операције.¹ Његови војници и симпатизери падали су под куршумима окупатора у борбама и репресалијама.² Само према немачким ратним плакатима у периоду 1942-1943 стрељано је 1.653 припадника покрета ДМ око 200 више од припадника комунистичког покрета. Његове присталице су хапшене, мучене и слате у логоре. И сам Милован Ђилас је 1946. године навео да је специјална полиција током рата стрељала у Јајинцима 30.000 Срба од којих је „само мали и то врло мали број био комуниста.“³ За његову главу окупатор је јавно нудио високе новчане награде већ 1941, а потом и 1943.⁴ Његова породица, супруга син и ћерка су у два наврата били заточени у Бањичком логору. Његову сестру, једну од првих жена архитеката у Србији убили су ослободиоци одмах по ослобођењу Београда. Генерал Михаиловић је носилац Ратног крста, високог француског одликовања за заслуге у борби против окупатора и Легије заслужних, највишег одликовања које САД додељују страним држављанима.

Генерал Михаиловић је преживео четири ратне године избегавши све нападе окупатора и других који су му радили о глави. Није успео да се одбрани од лажних оптужби за издају и ратне злочине пред судом својих ратних непријатеља, после завршетка рата. Његов живот прекинули су куршуми његових идеолошких и политичких противника, после фарсичног монтираног судског процеса. У том процесу осуђено је 24 оптужених од којих је 10 провело цео рат у Великој Британији или САД. Неки од њих су због наводне сарадње са окупатором чак осуђени на смрт. Међутим, ни једна страна Влада ову пресуду није признала и ни један од осуђених у одсуству није изручен тадашњим југословенским властима. То је јасан показатељ да ову пресуду није признале ни једна цивилизована држава знајући да је донета из идеолошких и политичких разлога. Мада немам прецизан податак, али сам сигуран да су домаћи судови рехабилитовали најмање петорицу

---

¹ Предлог за рехабилитацију стр.

² Записник 11.5.2012 стр. 1-2 исказ проф. др. Слободана Марковића

³ Записник 11.5.2012 стр. 1-2 исказ проф. др. Слободана Марковића

⁴ Рочиште 22.11.2012

осуђених по овој пресуди, утврдивши тиме да је она донета из идеолошких и политичких разлога.

Зато, ви данас не одлучујете само о рехабилитацији генерала Михаиловића. Ваша пресуда треба да рехабилитује саму институцију судске власти, која ће јасно да поручи да судске одлуке не смеју да буду правно уобличени идеолошки и политички памфлети већ одлуке засноване на закону и опште прихваћеним стандардима заштите људских права. И да ће судске одлуке наших судова поштовати све државе баш зато што ће у њима видети да су засноване на законима и опште прихваћеним правним начелима. Ваша одлука треба да јасно каже да суд ове државе никада неће бити инструмент за идеолошке и политичке прогоне. Ви својом одлуком рехабилитујете судијску професију и осуђујете гажење професионалних стандарда и најелементарнијих људских права у име једне идеологије и ради очувања било чије личне власти. Ваша пресуда треба да опере љагу са судијског звања.

I

Закон о рехабилитацији из 2006, по коме се у овом поступку суди, омогућио је, поред осталог, рехабилитацију лица која су на основу судске одлуке лишена живота из идеолошких или политичких разлога. У овом поступку смо несумњиво утврдили да је генерал Михаиловић осуђен на смрт пресудом Војног већа Врховног суда ондашње Југославије и да је стрељан 17. јула 1946.

Према томе ја ћу се у овој завршној речи ограничити на само два питања. Прво, да ли су у време суђења постојали идеолошки и политички разлози и друго, да ли је пресуда против генерала Михаиловића донета управо из тих разлога.

У нашем предлогу за рехабилитацију детаљно смо указали на идеолошке и политичке разлике између ове две стране.⁵ Ја овде нећу понављати опште познате разлике између комунистичке идеологије и демократских начела која се односе на уређење државно уређење и политичке, економске и верске слободе.

Значајно је међутим, да су ове разлике после рата не само остале већ су се и прошириле.

По успостављању власти КПЈ је елиминисала и неутралисала све противнике проглашавајући их „народним непријатељима“. У ту групу ушли су широки слојеви сељаштва, црква, грађанска класа, друге политичке партије и власници привредних предузећа. Они су били изложени хапшењима, убиствима, мучењима, одузимању имовине, и сл. Њихово организовање представљало је велику

---

⁵ Захтев за рехабилитацију главе IV и V

опасност за нову власт. Зато је главна оштрица напада комунистичког режима усмерена на Равногорски покрет као могући стожер окупљања прогоњених људи.

Ради појачавања своје пропаганде КПЈ је одлучила да своје политичке противнике прогласи издајницима, ратним злочинцима и народним непријатељима кроз лажне оптужбе и монтиране судске поступке. Тиме их је криминализовала како би оправдала тешке репресивне мере које према њима предузима. Са друге стране стварала је привид да те одлуке доносе неутрални судови а не водећа тела Комунистичке партије. Донетим пресудама застрашивала је становништво шаљући јасну поруку како ће проћи они који се успротиве одузимању имовине, траже слободне изборе, слободу штампе, збора и политичког организовања или поштовање верских слобода.

Према томе, потреба учвршћивања и осигурања неограничене власти захтевала је да Комунистичка партија, сагласно својој идеологији, елиминише политичке и идеолошке противника који би могли да је угрозе. Пошто је генерал Михаиловић уживао огроман углед и политички утицај и могао да окупи све демократске снаге, Комунистичка партија га је оправдано сматрала својим најопаснијим непријатељем. Зато је одлучила да буде криминализован путем лажних оптужби на монтираном суђењу а не само да буде физички ликвидан.

Према томе, Комунистичка партија је имала и идеолошке и политичке разлоге за лишење живота генерала.

II

Остаје још да се утврди да ли су управо идеолошки и политички разлози довели до осуде генерала Михаиловића на смрт.

За ово износимо две групе аргумената: први произилазе из анализе прописа који су примењени или нису примењени у том судском поступку а други се тичу улоге и утицаја највиших органа КПЈ на судски поступак против генерала Михаиловића.

1

Поћи ћу прво од анализе прописа.

Комунистичка партија Југославије је од 1945. имала апсолутну законодавну, извршну и судску власт у тадашњој Југославији. Она је ту власт у првом реду користила ради неутралисања својих политичких и идеолошких противника. Најзначајнији акт за ту сврху на законодавном плану био је Закон о кривичним

делима против народа и државе. Објављен у Службеном листу ДФЈ 1. септембра 1945,⁶ дакле после завршетка Другог светског рата.

Генералу Михаиловићу је суђено управо по том Закону. У кривичном праву постоје два основна начела прво, да нико не може бити проглашен кривим за неко кривично дело ако претходно то дело није законом прописано као кажњиво. И друго, да се закони примењују само на будуће случајеве, осим ако је нови закон блажи за учиниоца. У конкретном случају значи да се овај Закон могао применити само на дела и радње које је генерал Михаиловић учинио после 1.9.1945. На дела и радње учињене пре тога, овај Закон се могао применити само ако је блажи од ранијих прописа.⁷ Пре доношења овог Закона није објављен „ни један други пропис“ који је регулисао ову материју па се зато није ни могао применити. Наиме, не могу се применити закони и други прописи који нису јавно објављени. Према томе, генерал Михаиловић је осуђен ретроактивном применом Закона о кривичним делима против народа и државе за радње које су знатно пре његовог доношења. Стога, ретроактивна примена кривичног закона несумњиво указује на идеолошке и политичке разлоге тадашње законодавне власти да својим противницима суди по својим идеолошким и политичким мерилима, преточеним у закон донет после радњи које им се стављају на терет.

Треба имати у виду да је пре тога донета Одлука о укидању и неважности свих правних прописа донетих од стране окупатора и њихових помагача и о укидању правних прописа који су били на снази у часу непријатељске окупације.⁸ Овом Одлуком укинута су закони који су били на снази до 6. априла 1941 уколико су у супротности са тековинама НОБ, са декларацијама и одлукама АВНОЈ-а и Земаљских антифашистичких већа појединих федералних јединица као и правним прописима донетим од НКОЈ.⁹ Ни једним прописом нису дефинисане „тековине НОБ“ највећи број декларација и одлука АВНОЈ-а и Земаљских антифашистичких већа појединих федералних јединица није објављен као ни правни прописи НКОЈ. Из тих разлога није могуће установити да ли су два предратна закона, Законик о судском кривичном поступку Краљевине Југославије (ЗСКП), Кривични Законик Краљевине Југославије у супротности са набројаним актима. Међутим, како их ни Јавни тужилац ни суд нису применили може се закључити да су сматрали да су ти закони у супротности са наведеним актима.

Предратни КЗ у параграфу 105. прописао је да ће се казнити држављанин Краљевине Југославије који се у време рата што се против Краљевине или њених савезника води, прими службе у непријатељској војсци или у њој и даље остане

---

⁶ Сл. лист ДФЈ бр. 66 од 1. септембра 1945

⁷ Члан 18

⁸ Сл. лист ДФЈ бр. 4 од 13. фебруара 1945.

⁹ Члан 2

иако на то није присиљен. Тежи облик овог кривично дела је ако је такав држављанин учествовао и у самом рату као борац.

Како ни генерал Михаиловић ни његови борци се нису примили службе у непријатељској војсци већ су били признати као војска Краљевине Југославије и од стране њене Владе у избеглиштву и од стране Савезника, то се ова законска одредба није могла применити. Зато је после рата донет Закон о кривичним делима против народа и државе како би се ретроактивним инкриминацијама омогућило кажњавање политичких и идеолошких противника КПЈ за радње које до тада нису инкриминисане.

Слично томе, у кривичном поступку против генерала Михаиловића нису примењене ни одредбе Законика о судском кривичном поступку Краљевине Југославије из 1929.

Ја ћу Вам навести 11 одредаба овог Законика које нису примењене како би се генерал Михаиловић осудио на смрт а даћу и образложење због чега сматрам да је то учињено управо из идеолошких политичких разлога.

а

Законик о кривичном поступку прописао је да су све власти које раде и суделују у кривичном поступку дужне да подједнаком брижљивошћу узимају у обзир како околности које окривљеника терете, тако и околности које му служе за одбрану.¹⁰

Записници о саслушању генерала Михаиловића из истраге нису у списима који су достављени овом суду. Међутим и поред тога јасно је да током истраге није прибављен ни један доказ у прилог одбране генерала Михаиловића и поред чињенице да их је било у изобилју о чему говоре докази изведени у овом поступку рехабилитације.

Шта више, врло значајни докази су свесно прикривани. Један о драстичних примера прикривања таквих доказа извршили су јавни тужиоц и председник судског већа а односи се на преговора генерала Михаиловића са немачким официром Штеркером. Наиме, иако су знали да је до тог контакта дошло 1944. године на инсистирање америчког Стејт департмента и да је амерички пуковник Мекдауел прихватио искључиву одговорност за овај сусрет ради евентуалне предаје немачких војника Михаиловићевим снагама¹¹ они су то прећутали. Наиме и заступник јавне тужбе Милош Минић и председник судског већа Михаило Ђорђевић су били у истим улогама у предмету др. Ђуре Ђуровића, који је вођен

¹⁰ Законик о судском кривичном поступку Краљевине Југославије параграф 3

¹¹ (у записнику 23.3.2012 стр. 3 редови 23-27 погрешно је унето да је тема преговора била предаја Михаиловића немачким снагама у Београду. Исправка је на записнику 11.5.2012. стр. 9).

непуних годину дана пре овог поступка. О овом конкретном састанку говорило се на нејавној седници у том предмету. Они не само да са тим нису упознали одбрану генерала Михаиловића, већ су прећутали постојање ових доказа и осудили генерала Михаиловића за сарадњу са окупатором због сусрета са Штеркером до кога је дошло на тражење и у присуству представника америчке војне мисије. Другим речима они су свесно прикривали доказе који су бацали сасвим другачију слику на природу контакта генерала Михаиловића са немачким официром, како би га осудили за сарадњу са окупатором.

Мој је став да је ово учињено из идеолошких и политичких разлога.

б

У фази истраге ЗСКП је прописао да је истражни судија при првом испитивању окривљеног дужан да га обавести да има право на браниоца, а да за кривична дела за које је прописана казна преко пет година окривљени мора имати браниоца чим је отворена истрага или предата непосредна оптужница.¹²

И поред тога што нема записника из истраге може се закључити да је она вођена али генералу Михаиловићу није дата могућност да пре подизања оптужнице узме браниоца. Ово је учињено како би се генералу Михаиловићу отежала одбрана од неоснованих оптужби и то је учињено из идеолошких и политичких разлога.

в

Такође је било прописано да окривљеник који се налази у притвору или истражном затвору има право да са својим браниоцем општи писмено и усмено а после завршене истраге или предате оптужнице, окривљеник има право да са својим браниоцем општи слободно и без ичијег надзора.¹³

Међу доказима у списима су и извештаји британске амбасаде у Београду која је пратила овај процес. Посматрач британске амбасаде наводи да је бранилац током целог суђења само пет пута успео да контактира оптуженог и то сваки пут у присуству органа власти.¹⁴ То јасно говори до које мере је сам суд ометао одбрану генерала Михаиловића. Несметана комуникација генерала Михаиловића са браниоцима допринела би побијању лажних оптужби а то би било против идеолошких и политичких разлога самог суђења.

г

---

¹² Законик о судском кривичном поступку Краљевине Југославије параграф 59, 60

¹³ Законик о судском кривичном поступку Краљевине Југославије параграф 67

¹⁴ Рочиште 30.11.2011 стр. 4-7 исказ проф. др. Слободана Марковића

У фази суђења ЗСКП је прописао да се пре одговора на поједина сложенија питања може окривљенику допустити да разгледа своје забелешке а може му се допустити и да своје одговоре сам у записник запише или казује.¹⁵

Генералу Михаиловићу је ускраћено право да изврши увид у своју заплећену архиву како би му се онемогућило припремање одбране. Судски процес је стенографисан и тонски сниман па није било потребе да оптужени сам уноси своје одговоре у записника. Међутим, само мали део тонског материјала нама је сада доступан. Ипак и из тог оскудног материјала нађена су знатна одступања између тонских и стенографских записа.¹⁶

Тако су истраживачи Државне комисије историчари др. Коста Николић и др. Бојан Димитријевић закључили да аутентичност стенограма са суђења генералу Михаиловићу није потпуна када се упореди са тонским и филмским материјалом који је сачуван. Дијалози су препричаванаи, имена и појмови лоше записани а делови говора генерала Михаиловића скраћивани.¹⁷ Извршена су и поређење тонских записа а за потребе овог суђења транскрибован је тонски материјал и упорођен са стенографским белешкама које су нама достављене. Поређењем је утврђено да је 27.5% говора генерала Михаиловића изостављено из транскрипта. Изостављени делови се налазе у судским списима¹⁸

Д

ЗСКП прописује: Саслушањем треба окривљенику да се пружи прилика да у складном и потанком приповедању целе ствари због које се окривљује побије све основе сумње који против њега стоје и да изнесе све чињенице које служе у његову одбрану.¹⁹

Генералу Михаиловићу није дато да у складном и потанком приповедању целе ствари због које се окривљује побије све основе сумње који против њега стоје и да изнесе све чињенице које служе у његову одбрану. Он је одговарао само на питања председника већа и војног тужиоца који су га безброј пута прекидали чим им његово казивање не би одговарало.

Према нашој тврдњи и ово је учињено из идеолошких и политичких разлога како би се генералу Михаиловићу онемогућила одбрана од исконструисаних оптужби.

ђ

---

¹⁵ Законик о судском кривичном поступку Краљевине Југославије параграф 151

¹⁶ Рочиште 11.5.2012 исказ проф. др. Слободана Марковића са његовим поднеском предатим на рочишту

¹⁷ Рочиште 23.3.2012 стр. 5

¹⁸ Рочиште 11.5.2012

¹⁹ Законик о судском кривичном поступку Краљевине Југославије параграф 152

Ако окривљеник наведе какве околности и доказе у своју одбрану, треба их прикупити и испитати, изузевши да су очигледно наведени само зато, да се поступак одуговлачи.²⁰

Председник већа ће упитати окривљеног да ли признаје да је крив (не да ли се осећа кривим) Ако изјави да „није крив или ма шта друго, упутиће га председник да може против оптужбе изнети своју одбрану и разложити стање ствари по свом нахођењу. Уједно ће га поучити да може поновити своје предлоге за извођење доказа који су му раније одбачени и да може предложити нове доказе, као и да може учинити своје примедбе на сваки доказ.²¹

Из материјала који је пред нама више је него јасно да никакви докази које су генерал Михаиловић и његови браниоци предлагали нису прихваћени. Подсетимо се да је тадашњи Министар иностраних послова 5. априла 1946. године после хапшења генерала Михаиловића, током истраге а пре суђења изјавио да су злочини генерала Михаиловића тако велики да се о њима не би смело уопште расправљати. Америчком амбасадору је чак саопштио да би они који би сведочили у одбрану генерала Михаиловића били сматрани његовим саучесницима.²² Дакле, Министар је јасно навестио и домаћој и међународној јавности, да се на предстојећем суђењу не сме расправљати о наводним Михаиловићевим злочинима. Ова изјава је садржала и отворену претњу одбрани и њеним могућим сведоцима да ће бити сматрани саучесницима у злочину. Имајући у виду да су горњи ставови јавно саопштени и страном јавности, нема никакве дилеме да су са још више детаља дати судском већу које ће судити. И управо је то веће доследно применило ова упутства. Генералу Михаиловићу и његовој одбрани је ускраћено да оспори оптужбе на начин како је хтео, доказни предлози одбране су готово листом одбијени, браниоцима није дато одговарајуће време за проучавање оптужнице и пратећих доказа нити за комуникацију са оптуженим, за увид у документацију итд.

Пред овим већем саслушан је Милтон Френд навигатор једног америчког бомбардера обореног изнад Србије јуна 1944. Он је изјавио да су га управо спасли од заробљавања припадници ЈВуО и да је том приликом лично упознао и генерала Михаиловића. Потврдио је да је у време суђења генералу Михаиловићу већи број припадника америчке војске желео да сведочи у његову корист, да су формирали и Комитет амричких авијатичара које су спасле Михаиловићеве трупе,

---

²⁰ Законик о судском кривичном поступку Краљевине Југославије параграф 152

²¹ Законик о судском кривичном поступку Краљевине Југославије параграф 250

²² Foreword F.A. Voigt General Mihailovich The World's Verdict – Selection of Articles on the First Resistance Leaders in Europe Published in the World Press John Bellows Limited Gloucester 1947, стр.14 дат уз Предлог за рехабилитацију; Записник 11.5.2012 стр. 9 исказ проф. др. Слободана Марковића

али да им је Стејт Департмент саопштио „да су комунисти одбили да прихвате сведочење пилота са образложењем да су кривична дела која је Михаиловић извршио толико тешка да никакво сведочење у његову корист не може да промени његову кривицу“. У списима се налази и изјава британског министра Бевана дата пред Доњим домом британског парламента у којој стоји да су британске власти маја месеца 1946, што значи у току истраге која је вођена против генерала Михаиловића, предале југословенским властима изјаве петорице чланова своје мисије који су били присутни и спремни да посведоче да се генерал Михаиловић борио против Немаца. Он закључује да те изјаве нису стигле пред суд.²³

е

Према ЗСКП сведоци су своје исказе морали да дају под заклетвом уз упозорење да ће учинити кривично дело, ако неистину говори.²⁴ Само изузетно Закон је одредио да се неки сведоци не заклињу.²⁵

Закон је прописивао „да би исказивање сведока вредело по правилу ће сваки од сведока по преслушању а вештаци пре саслушања прописно заклету ако против тога нема законских сметњи (параграф 178). Но и ако нема законских сметњи може заклетва сведока изостати кад сведок по нахођењу суда није ништа важно исказао или када су са тиме сагласни тужилац и оптуженик.“²⁶

У предмету генерала Михаиловића ни од једног сведока оптужбе није тражена заклетва а та чињеница није утицала на њихов кредибилитет. На тај начин сведоцима оптужбе је омогућено да лажно терете оптуженог без последица и утицаја на њихов кредибилитет.

Према нашем схватању то је учињено управо из идеолошких и политичких разлога, како би се олакшало доказивање неистинитих оптужби.

ж

ЗСКП је прописивао и да оптужница поред осталог треба да садржи околности „колико је потребно да се дело што јасније означи.“²⁷

Закон је такође давао право на приговор против оптужнице о коме одлучује апелациони суд.²⁸

---

²³ (сведочење Слободана Марковића 30.11.2011)

²⁴ Законик о судском кривичном поступку Краљевине Југославије параграф 171

²⁵ Законик о судском кривичном поступку Краљевине Југославије параграф 178-179

²⁶ Законик о судском кривичном поступку Краљевине Југославије параграф 255

²⁷ Законик о судском кривичном поступку Краљевине Југославије параграф 202

²⁸ Законик о судском кривичном поступку Краљевине Југославије параграф 204

Оптужница је, поред осталог, теретила генерала Михаиловића за смрт 20.562 људи од којих је само 16 наведено по имену и презимену. И ни једна од тих жртава није настала његовим чињењем или пропуштањем. Ова очита нејасноћа онемогућавала је прикупљање доказа о жртвама и начину њиховог страдања и што је најважније о евентуалној узрочној вези између њихове смрти и неке радње или пропуста генерала Михаиловића. Генерал Михаиловић је лишен могућности приговора против оптужнице како је иначе предвиђао Законик о судском кривичном поступку. Ово је такође учињено из идеолошких и политичких разлога како би се онемогућила одбрана генерала Михаиловића од измишљених оптужби.

3

По ЗСКП пресуда је морала бити писмено израђена и имати разлоге.²⁹ У разлозима пресуде имало се посве одређено навести, које је чињенице и из којих разлога суд узео као доказане или за недоказане, који су разлози и побуде руководили суд при решавању правних питања и одбацивању извесних приговора о томе, а нарочито о постојању или непостојању околности, које по закону искључују кривицу или искључују, укидају, умањују или повећавају кажњивост оптуженикову или које искључују гоњење.³⁰

У списима са суђења нема транскрипта са рочишта од 15. јула 1945. када је објављена пресуда генералу Михаиловићу. Од Архива Југославије добили смо три примерка пресуде Војног већа Врховног суда Југославије 1/46 од 15. јула 1946. године.

Ни једна од њих није веродостојна.

Прва има само увод и изреку без образложења.³¹ На првој страни налази се печат Врховног суда Југословенске армије који није постојао у време суђења. Из текста пресуде произилази да је исту донело Војно веће Врховног суда Југославије а не Врховни суд Југословенске армије. То значи да је текст ове пресуде сачињен знатно после изречене пресуде када је формиран Врховни суд Југословенске армије а укинута Војно веће Врховног суда Југославије.

Друга пресуда је писана ћириличним писмом са образложењем које на крају има два потписа.³² На првој страни налази се печат Врховног суда Југословенске армије. Из текста пресуде такође произилази да је исту донело Војно веће Врховног суда Југославије. Ово такође указује да је текст ове пресуде сачињен

---

²⁹ Законик о судском кривичном поступку Краљевине Југославије параграф 292

³⁰ Параграф 293

³¹ Документациона јединица 52 стр. 1-38

³² Документациона јединица 52 стр. 39-83

знатно после изречене пресуде генералу Михаиловићу, када је формиран Врховни суд Југословенске армије а укинута Војно веће Врховног суда Југославије.

Трећа је писана латиничним писмом, садржи некомплетно образложење нема ни потписа ни било каквог печата.³³

Врховни суд Југословенске армије успостављен је тек после суђења генералу Михаиловићу Законом о потврди и изменама и допунама Закона о кривичним делима против народа и државе од 15 августа 1945. године (Службени лист ФНРЈ бр. 59 од 23. јула 1946. године). Горе поменути печати само указују да су прве две од наведених пресуда рађене после 23. јула 1946. године када је смртна казна над генералом Михаиловићем већ била извршена.

Из доказа у списима предмета генерала Михаиловића произилази да се у том предмету 1984. године налазила само једна пресуда до образложења. Наиме, у извештају о стању списка опт. Драгољуба Драже Михаиловића и др. од 8.8.1984. године наведено је: „нема комплетне првостепене пресуде – има једна и то до образложења“.³⁴ То значи да горе поменуте пресуде уопште нису постојале у списима предмета 1984. године већ их је неко у ове списе накнадно ставио после 1984. године.

У списима нема ни записника о већању и гласању. Постоје индиције да генерал Михаиловић није осуђен по свим тачкама оптужбе, али у недостатку поузданог примерка пресуде и записника о већању и гласању, ако га је икада и било, то није могуће са сигурношћу утврдити. Ово тим пре што ни оптужница која нам је достављена нема пријемни печат суда већ представља одштампане странице из неке књиге и прилепљена је стенографским белешкама са првог дана суђења када је читана. На њој се не види ни печат Тужилаштва које је ову оптужницу поднело нити потпис подносиоца.³⁵

Предње само потврђује тезу предлачага да списи предмета генерала Михаиловића нису аутентични списи са његовог суђења.

и

ЗСКП је прописао више правних лекова: жалба, позив и ревизија с тим да ревизији има места само онда ако је пресудом повређен формални или материјални закон.³⁶

³³ Документациона јединица 52 стр. 84-129

³⁴ Документациона јединица 1 стр. 15 Извештај Војног суда у Сарајеву о стању списка опт. Драгољуба Драже Михаиловића и др. од 8.8.1984. године стр. 2 пасус 2

³⁵ Документациона јединица 2 стр. 1-83

³⁶ Законик о судском кривичном поступку Краљевине Југославије параграф 328, 332, 335

Генералу Михаиловићу је било ускраћено право жалбе из идеолошких и политичких разлога. Наиме, суд је могао да контролише шта ће генерал Михаиловић и његови браниоци рећи током суђења. То је и чињено током целог судског процеса упадицама и прекидањем њиховог излагања било од стране јавног тужиоца или председника судског већа. Међутим, таква контрола није могућа у жалбеном поступку. И оптужени и адвокати у својим жалбама могу написати шта хоће и приложити доказе које хоће. Те наводе би морао да разматра неки други суд и одлучи да ли је првостепени поступак правилно вођен и да ли је донета пресуда у складу са законом. Осим тога, таква жалба би лако могла да нађе свој пут до домаће и међународне јавности и представља тешку оптужбу против новоуспостављене власти. Зато је из идеолошких и политичких разлога законски отклоњена могућност жалбе против пресуде.

Ј

Генерал Михаиловић је убијен на начин који није својствен законитом извршењу смртних казни које изриче суд једне цивилизоване државе.

ЗКСП је прописао да ће се леш погубљеног лица предати на захтев рођацима да га сахране посве једноставно без икаквих свечаности ако против тога не би било каквих особитих сметњи; иначе ће се леш закопати на месту које је за то одређено.

О погубљењу начиниће се записник који ће се похранити у списе пошто га потпишу судија, записничар, државни тужилац и лекар.³⁷

Ни данас није поуздано утврђено на који начин је генерал Михаиловић убијен. Његов гроб није пронађен ни 70 година после стрељања. Чак ни матичар није обавештен о његовој смрти па смо је морали утврђивати у судском поступку 65 година касније. Држава чији судови законито изрекну смртну казну и изврше је по прописаним правилима не крију посмртне остатке осуђених. Само ове чињенице говоре, да ни онима који су судили, ни онима који су казну извршили, савест није била чиста. Понашали су се као да су извршили злочин а не легалну и легитимну судску пресуду. Хтели су да се не зна ко је присуствовао стрељању, да ли је жртва претходно мучена, масакрирана. Зато нема тих докумената, зато нема његовога гроба.

Б

Сада ћу прећи на анализу доказа о улози и утицају највиших органа КПЈ на судски поступак против генерала Михаиловића.

---

³⁷ Параграф 417

1

Смртну казну генералу Михаиловићу изрекло је Војно веће Врховног суда ДФЈ како се она тада званично звала. Врховни суд ДФЈ установљен је Одлуком о оснивању Врховног суда ДФЈ³⁸ која га је дефинисала као „највиши судски орган“. Ни овом одлуком ни неким другим правним актом он није имао статус независног органа судске власти. И мада је Закон о уређењу и надлежности војних судова у Југословенској армији одредио да су војне судије и пресудитељи у суђењу независни³⁹ састав већа које је судило генералу Михаиловићу говори супротно. Сачињавала су га три висока официра НОВ који су се током рата борили против јединица ЈВуО и који су војном и партијском дисциплином били чврсто везани за највише органе КПЈ који су их и поставили на судијске функције. Као чланови КПЈ и део војне хијерархије они су морали да дисциплиновано извршавају наређења претпостављених и одлука своје партије.

Сходно томе, генералу Михаиловићу није судио ни независан ни непристрасан суд већ су сви чланови већа били не само његови политички противници, већ и учесници четворогодишње оружане борбе против ЈВуО на чијем је челу био он.

2

Уз предлог за рехабилитацију дали смо доказ да је Министар иностраних послова тадашње Југославије јавно изјавио 1945. године да ће генерал Михаиловић бити осуђен као ратни злочинац и стрељан. Ова изјава јасно доказује да су највиши државни и партијски органи чак и пре хапшења генерала Михаиловића, одлучили да га осуде као ратног злочинца и стрељају. Другим речима судски процес је требало да буде представа која ће у судској сценографији и са унапред наученим и увежбаним улогама судија и тужилаца уверити домаћу и међународну јавност у правично суђење генералу Михаиловићу.

3

Докази који су пред вама јасно указују да је о свим битним стварима из судске надлежности одлучивало руководство КПЈ. Тако је Политбиро као највише партијско тело расправљало о томе да ли суђење треба да буде јавно или тајно.⁴⁰

4

Највиши органи КПЈ су усмеравали истрагу и одређивали њене смернице. Први такав акт била је одлука Политбироа Централног комитета Комунистичке партије

³⁸ Сл. лист ДФЈ бр. 4 од 13. фебруара 1945.

³⁹ Сл. лист ДФЈ бр. 65 од 31. августа 1945.

⁴⁰ Рочиште 27.1.2012 стр. 2 исказ проф. др. Слободана Марковића

Југославије, од 29. марта 1946. године којом је поставио Јосифа Маловића за главног иследника у истражном поступку против генерала Михаиловића. Тиме је јасно одређено да се у овој истрази неће примењивати Закон о судском кривичном поступку Краљевине Југославије из 1929. који је истрагу ставио у надлежност истражног судије.

Одлука Политбироа ЦК као највишег органа КПЈ је на овај начин изузела истрагу из надлежности суда и поверила је вансудској власти са двоструким циљем. Прво, истражни судија је по Законнику о судском кривичном поступку био дужан да прикупља како доказе који терете окривљеног тако и оне који му иду у прилог. Како су највиши државни и партијски органи већ одлучили да се „о кривици генерала Михаиловића не би смело расправљати“ то је истрага поверена главном иследнику као вансудском органу који је уживао поверење највишег тела комунистичке партије да ће истрагу водити управо у складу са већ донетим смерницама. Осим тога, права окривљеног на браниоца и комуникацију са њим односила су се само на истраге које води истражни судија па је поверавањем истраге вансудским властима ово право окривљеног изиграно.

У сваком случају оба разлога јасно указују да је поверавање истраге вансудској власти извршено како би се спречило прикупљање доказа у корист окривљеног које би истражни судија морао да обави у оквиру своје дужности, као и да би се генерал Михаиловић лишио правне помоћи адвоката.

5

Поред постављања главног иследника постављен је и заступник оптужбе. Пошто је судило Војно веће Врхоовног суда Југославије, оптужницу је требао да сачини и да је заступа тадашњи Савезни јавни тужилац Јосип Хрнчевић, војни тужилац или неко од његових заменика. У списима је извод из књиге др. Јосипа Хрнчевића објављене 1986. У тој књизи он наводи да је истрага у свим значајнијим делима била у рукама УДБ-е а да им је стварни шеф био Александар Ранковић организациони секретар ЦК КПЈ и министар унутрашњих послова. Он даље каже да је на позив Ђиласа дошао у његов стан ради разматрања оптужнице против генерала Михаиловића. Ово илуструје одсуство сваке самосталности Савезног јавног тужиоца као и степен његове подређености члану Политбироа ЦК КПЈ по питању оптужења генерала Михаиловића.⁴¹

Уместо њега за заступника оптужбе је одређен Јавни тужилац НР Србије Милош Минић.⁴² Ваља нагласити да је он лично учествовао у преговорима са генералом Михаиловићем 1941. године те је могао бити евентуални сведок али не и

---

⁴¹ Записних са рочишта 11.5.2012 стр. 6, 8 исказ проф. др. Слободана Марковића

⁴² (Рочиште 27.1.2012)

заступник оптужбе са личним сазнањима, ставовима и идеолошким и политичким предрасудама према оптуженом које је током целог поступка нескривено испољавао.

6

И други докази који су пред нама говоре да су и суд и тужилаштво у припремама судског процеса имали улогу марионета у рукама челника КПЈ.

У Архиву ЦК СКЈ пронађено је 14 писама размењених између Јосипа Броза и Александра Ранковића са једне стране који су у фази припрема за суђење били у Москви и Кардеља и Ђиласа, као њихових заменика за време одсуства из земље, који су остали у Београду. Осам писама из ове кореспонденције се баве организацијом суђења генералу Михаиловићу.⁴³ Та преписка доказује да су највиши руководиоци КПЈ одлучивали како о предпретресним питањима из судске надлежности тако и о ономе шта ће се радити током суђења.

а

Тако на пример Ђилас обавештава Ранковића да су у оптужницу унете најважније политичке коректуре те да је Ранковић наредио Слободану Пенезићу да се оптужница мора предати до 2. јуна а да се процес подеси за 10. јуни. Ово поткрепљује наводе др Хрнчевића да су главну улогу у припреми оптужнице имали највиши руководиоци КПЈ и одређивали време њеног подношења. Са друге стране, из овога се види да су челници КПЈ издавали наређења преко Министра унутрашњих послова и о дану почетка суђења. И управо у складу са тим наређењима оптужнице су и предате 2.6.1946. а суђење заказано за 10.6.1946.⁴⁴

б

Руководство КПЈ одлучивало је и о предаји оптужница адвокатима. Ранковић је чак наредио да се оптужнице не предају адвокатима али су Ђилас и Кардељ од тога одустали правдајући се „не предати оптужницу адвокату, то је изузетан случај у буржоаском правосуђу чије формалне стране смо принуђени придржавати се“.

в

Руководство КПЈ је одређивало саоптужене за процес против генерала Михаиловића. Један од актера ове преписке, Милован Ђилас, је 1993. Године дао изјаву да је истом оптужницом обухваћен и Драги Јовановић пронемачки шеф београдске полиције као конструкција да се генерал Михаиловић што више

---

⁴³ Записних са рочишта 27.1.2012 стр. 3-5 исказ проф. др. Слободана Марковића

⁴⁴ Документациона јединица 54 стр. 29-33

компромитује. Према томе, укључивање у исту оптужницу омрженог шефа окупацијске полиције Драгог Јовановића није учињено из правних и чињеничних већ из политичких разлога ради компромитовања генерала Михаиловића. У истом интервјуу Ђилас каже да Михаиловић није био фашиста. „За њега се не може рећи да је био фашиста. Далеко од тога.“⁴⁵ Мада је ова изјава дата 47 година после суђења, она управо открива да је генералу Михаиловићу суђено само из идеолошких и политичких разлога.

Г

Свој ангажман, руководство КПЈ није ограничило само на предпретресни поступак. Оно је одређивало и сам ток суђења. Већ поменута кореспонденција открива да је о току судског поступка консултован и председник Бугарске КП Георги Димитров те је у договору са њим одређивано шта ће се радити на главном претресу у погледу бугарских политичара Кимона и Велчева.⁴⁶ То говори да су највиши руководиоци тадашње КПЈ одређивали која ће се од ова два имена помињати или се неће помињати. Ово не би био предмет разговора, да нису били уверени да ће суд безпоговорно поступати по њиховим налозима. Ова преписка доказује и да су у припрему суђења укључени не само највиши руководиоци КПЈ већ и КП тадашњг СССР, Бугарске и Информбироа, међународне организације комунистичких партија.

Д

Иста преписка даље доказује да су и о захтеву адвоката оптужених да се почетак суђења одложи за 30 дана ради припрема одбране⁴⁷ одлучивали Ђилас и Кардељ. Тако Ђилас обавештава Ранковића да су „реакционарни адвокати“ предали суду захтев за одлагање процеса за један месец под изговором да не могу да проуче материјале. Ђилас отворено каже „разумљиво је да смо ми то отклонили“.⁴⁸ Обзиром да Ђилас ову кореспонденцију води и у име Кардеља, то израз „ми“ управо означава њих двојицу те да су управо њих двојица одлучили о захтеву за одлагање и наложили суду како да поступи.

И суд је управо ову одлуку челника КПЈ преточио у своје решење рекавши да се предмет може савладати за 3-5 дана наглашавајући да се одлагање не тражи из правих разлога већ ради ометања судског поступка. Тиме је ставио до знања адвокатима који су поднели овај захтев како их гледа тадашња власт. Њихов страх за сопствену судбину изражен је у њиховој заједничкој изјави да је овакав

---

⁴⁵ Рочиште 27.1.2012 стр. 5 исказ проф. др. Слободана Марковића

⁴⁶ Рочиште 27.1.2012 стр. 4 исказ проф. др. Слободана Марковића

⁴⁷ Документациона јединица 54 стр. 10-14

⁴⁸ Рочиште 27.1.2012 стр. 4 исказ проф. др. Слободана Марковића

закључак суда погрешан.⁴⁹ Да је разлог суда за одбијање одлагања суђења дат по налозима Ђиласа и Кардеља говори следећа чињеница. Само пар дана раније тај исти суд је одбио захтев адвоката Ђоновића да буде разрешен дужности браниоца генерала Михаиловића⁵⁰ са образложењем да оптужени мора имати два адвоката због сложености предмета.⁵¹ Дакле, са једне стране суд одбија захтев адвоката да буде ослобођен бранилачке дужности иако окривљени већ има једног адвоката, због сложености предмета а само три дана касније тврди да се предмет може савладати за 3-5 дана.

И поред тога што ми данас немамо пред собом комплетне списе предмета генерала Михаиловића. из оног што имамо можемо закључити да су оптужница и докази из истраге на 2.155 страница.⁵² Само читање оптужнице, написане на 158 страница у судници је трајало цео један дан од 9:40 ујутру⁵³ до 20 сати увече.⁵⁴ Уз оптужницу је приложен Списак од 702 доказа⁵⁵ и изјаве 42 сведока.⁵⁶ Ово речито говори да је припрема одбране генерала Михаиловића захтевала много дужи временски рок од 3-5 дана.

Све то јасно указује да је судско решење о том захтеву само формално уобличена одлука високих функционера КПЈ при чему им је суд да њихов разуман захтев третира као намеру ометања процеса. То је био само један корак до проглашења за „народне непријатеље“ са свим последицама које су из тога произилазиле.

ђ

Пример из књиге Јосифа Хрнчевића који се односи на осуду генерала Петра Живковића, суђеном у одсуству истом судском процесу поткрепљује не само тврдњу да је цео процес вођен из идеолошких и политичких разлога већ и да су комунистичке власти одређивале казне. Генерал Живковић је на име цео рат провео ван Југославије у Великој Британији. Он није имао никакву активност у току рата, па је „било мишљења“ да га треба осудити на 5-6 година затвора. Али су се, како каже Хрнчевић, неки сетили да је пре рата између 1929. и 1931. био председник Владе па је зато одговоран за прогон комуниста те је превладало „друго мишљење“ и он је осуђен на смрт. Др. Хрнчевић очигледно износи мишљења из врхова КПЈ а не чланова судског већа.

е

---

⁴⁹ Документациона јединица 54 стр. 13-14

⁵⁰ Документациона јединица 55 стр. 12

⁵¹ Документациона јединица 54 стр. 8

⁵² Документациона јединица 2-21

⁵³ Документациона јединица 22 стр. 5

⁵⁴ Документациона јединица 2 стр. 83

⁵⁵ Документациона јединица 2 стр. 84-102

⁵⁶ Документациона јединица 2 стр. 103-104

Докази у списима говоре о Ранковићевом наређењу да се поједини сумњиви адвокати надзиру. Када се ово наређење посматра заједно са упозорењем Министра унутрашњих послова да ће евентуални сведоци одбране бити сматрани саучесницима у злочину, разумљива је жеља адвоката да се не прихвате одбране окривљених.⁵⁷ У складу са Ранковићевим наређењем обојици адвоката генерала Михаиловића. Тако је адвокат генерала Михаиловића су праћени и то Драгић Јоксимовић све до свог хапшења, осуде и слања у сремско митровачки затвор где је и умро, а Никола Ђоновић је праћен барем до 1967.⁵⁸ Ни један од Михаиловићева два адвоката, нису добровољно прихватили да му буду браниоци, али их је и поред тога суд поставио својом наредбом.⁵⁹

ж

Најдрастичније мешање у судски поступак извршио је лично Јосип Броз дан пре објављивања пресуде када је у говору на Цетињу напао адвоката Јоксимовића због његове одбране генерала Михаиловића. Он је на најдиректнији начин изнео свој лични став и став државе и партије о кривици генерала Михаиловића.⁶⁰

з

Одбијање доказа који су ишли у прилог одбрани генерала Михаиловића речито говоре да је судско веће поступало по добијеном упутству да су злочини генерала Михаиловића тако велики да се о њима не би смело уопште расправљати.

Доказа у прилог генерала Михаиловића је било у изобиљу и они су у Вашим списима. У судском спису је поверљиви извештај Вилијема Мекензија а на основу података британских официра Хадсона, Бејлија и Армстронга који су до маја 1944 били при штабу генерала Михаиловића. Они су приказали генерала Михаиловића као патриоту рекавши да нема чврстих доказа да је колаборирао било са немачким било са италијанским властима. Указали су да је он „имао своје људе“ у Недићевим снагама а да су поједине јединице њему подређене склапале споразуме са Италијанима које је из тактичких разлога одобравала британска влада. Дописник Ројтерса наводи да је одбрана имала у поседу изјаве 5 британских официра који су хтели да сведоче да се генерал Михаиловић борио против непријатеља. Он тврди да одбрани никада није дозвољено да заврши реченицу пре него би их прекинуо војни тужилац, његов помоћник, председник већа или неки члан већа.⁶¹ Одбрани није допуштено чак ни да приложи доказ да је

---

⁵⁷ Документациона јединица 54 стр. 6,7, 9, 15-16, 21-23

⁵⁸ Рочиште 27.1.2012 стр. 3-4 исказ проф. др. Слободана Марковића

⁵⁹ Документациона јединица 54 стр. 8

⁶⁰ Рочиште 27.1.2012 стр. 5

⁶¹ (30.11.2011)

глава генерала Михаиловића уцењена од стране Немаца први пут 1941. а потом и 1943. на 100.000 рајхс марака.

Хрнчевић каже да је остала отвореним аутентичност писама генерала Михаиловића која носе датум 15 април 1945. од којих је једно насловљено на Ранка Брашића а друго на кардинала Степинца. Хрнчевић закључује да није искључено да је неко подметнуо ова писма Михаиловићу. Ваља додати да је адвокат Ђоновић скренуо пажњу већу 15.6.1946. да су заплешени бланко папири са потписом генерала Михаиловића и печатом ЈВуО који се сада налазе у Војном музеју. Један од тих папира имао је Владимир Бакарић и дао их Владимиру Дедијеру за његов дневник. Посумњавши у аутентичност писма Степинцу и Павелићу Хрнчевић је чак тражио од Милоша Минића објашњење. Све то указује да је УДБ-а имала овакве папире и могла их попуњавати текстом каквим је хтела. Два таква документа су фотографисана и приложена вашим списима.⁶² Хрнчевић додаје да је суђење генералу Михаиловићу било суђење режиму старе Југославије и избегличкој Влади. И историчар Бојан Димитријевић је у свом сведочењу навео да је за три документа која су презентирана генералу Михаиловићу током поступка накнадном историографском обрадом закључено да је реч о фалсификатима (писма Павелићу и Степинцу датирана марта 1945). Трећи документ је његово наводно наређење командантима у Црној Гори датирано са 20.12.1941. којим је наводно одобрио вршење злочина против припадника комунистичког покрета и других националности на северу Црне Горе. Овај фалсификат је посебно коришћен као доказ Михаиловићеве намере да се врши истребљење идеолошких противника и братоубилачки рат. Наиме, у то време генерал Михаиловић се крио од немачке потере у Србији између Горњег Милановца и Равне Горе и није имао комуникацију ни са једним од својих потчињених команданата. То је био период после немачке офанзиве под шифрованим називом „Михаиловић“ која је 6. децембра извршена на Равну Гору. То је видљиво из бројева депеша где настаје прекид 6.12.1941. а наставља се 7.1.1942. Из комуникације радио везом током 1942. види се да он уопште није познавао команданте у Црној Гори те им до тада није ни издавао наређења. Коначно, овај документ је Михаиловић наводно потписао као ђенералштабни генерал а у то време он није ни знао да је унапређен у чин генерала а документа са тим чином почео је да потписује тек месец дана касније.⁶³ Први састанак 11.11.1941. у Дивцима приказан је неистинито као доказ о његовој сарадњи иако се из документа – записника са овог састанка јасно види да га немачка страна

---

⁶² Рочиште 11.5.2012 стр. 6-7 исказ проф. др. Слободана Марковића

⁶³ (Рочиште 20.6.2012)

сматра својим непријатељем и тражи да и он и његове трупе положи оружје, што је генерал Михаиловић одбио.⁶⁴

У предлогу за рехабилитацију смо навели да је немачким трупама била забрањена било каква сарадња са четничким снагама. Разлоге забране објаснио је 21. новембра 1943. године фелдмаршал Максимијан фон Вајс, Главни командант немачких снага за Југоисточну Европу у Директиви⁶⁵ у којој поред осталог стоји: „Све (немачке) официре обавестити о следећем: „а) Постојећа забрана сарадње са четничким снагама или с појединим групама донесена је због јасне одлуке врховног четничког вође Драже Михаиловића да настави борбу против Немачке и њених савезника, одлуке од које он до сада није одустао.“

7

Коначно желим да се осврнем и на сам спис кривичног поступка који је вођен против генерала Михаиловића. Није спорно да он није комплетан. Аутентичност дела који је овде прочитан је најблаже речено сумњива. Предлагачи су се детаљно на то осврнули поднесцима од 11. децембра 2009. и 30. августа 2010. Као што се могло видети овај спис је чуван у архиви Војног суда у Сарајеву све до 1963. године када је достављен Управи безбедности ЈНА на њен захтев. Нема никаквог трага шта се са њим дешавало следећих 12 година. Тек 1975. године на инсистирање председника Врховног војног суда Републички СУП Србије је овај спис вратио. Председник Врховног војног суда је само могао да констатује да му је враћен некомплетан спис па је задужио једног од судија Војног суда у Сарајеву да утврди шта недостаје. Ја нећу говорити о свим детаљима али ћу рећи да је он констатовао нестанак многих оригиналних докумената из судских списа као и постојање оверених преписа неких докумената. Ако упоредите његове констатације са списима који су вама достављени приметите да више нема не само бројних оригиналних докумената већ ни оверених преписа са констатацијом да су верни оригиналу. Заменили су их неоверени и непотписани преписи. То упућује на закључак да је судски предмет против генерала Михаиловића не само пустошен током 12 година боравка ван архиве Војног суда већ и после његовог враћања у ту архиву. Оно што се налази сада пред Вама тешко је рећи да представља аутнетичан судски спис какав је био пред судом у време доношења пресуде.

8

Коначно ћу се осврнути и на поступак за помиловање. Из списка предмета произилази да су окривљени морали истог дана када им је изречена смртна

---

⁶⁴ (Рочиште 20.6.2012) (Рочиште 22.11.2012)

⁶⁵ Jozo Tomasevich: „Četnici u Drugom svijetskom ratu 1941-1945“ str. 288

пресуда поднесу молбе за помиловање. Мишљење о основаности њихових молби дао је председник већа који им је само пар сати раније изрекао смртне казне. Он је дао мишљење да осуђеници не заслужују помиловање.⁶⁶

На основу свега напред изложеног ПРЕДЛАЖЕМ суд усвоји предлог за рехабилитацију и утврди да је пресуда Војног већа Врховног суда ДФЈ од 15. јула 1946. ништава од тренутка доношења и да су ништаве све њене правне последице укључујући и конфискације имовине.

generalmihailovic.com, 14.05.2015.

---

⁶⁶ Документациона јединица 55 стр. 23